

Наукові перспективи
Видавнича група

ISSN 2786-5274 (Print)
DOI:10.52058/2786-5274-2025-2(42)

*Ми діємо за те, чому
немає чини в усьому світі –
за Батьківщиною.*
В. Довженко

Наукові інновації та передові технології

СЕРІЯ "УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ"

СЕРІЯ "ПРАВО"

СЕРІЯ "ЕКОНОМІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

№ 2(42) 2025

Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Наукові інновації та передові технології»

*(Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)*

Випуск № 2(42) 2025

Київ – 2025

Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration

within the work of the Publishing Group «Scientific Perspectives»

«Scientific innovations and advanced technologies»

(Series «Management and administration», Series «Law», Series «Economics», Series «Psychology», Series «Pedagogy»)

Issue № 2(42) 2025

Kyiv – 2025

ISSN 2786-5274 Print

УДК 001.32:1 /3/(477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-2\(42\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-2(42))

**«Наукові інновації та передові технології» (Серія «Управління та адміністрування»,
Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»):
журнал. 2025. № 2(42) 2025. С. 2259**

*Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління
(Рішення від 06.02.2025, № 3/2-25)*

*Свідомство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
серія КВ № 24962-І4902Р від 13.09.2021 р.*

*Журнал видається за наукової підтримки: Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук
Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Асоціація науковців України», громадської організації
«Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і
психологів з духовно-морального виховання».*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 30.11.2021 № 1290
журналу присвоєно категорію "Б" із права*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 01.02.2022 № 89
журналу присвоєно категорію "Б" із педагогіки*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу
присвоєно категорію "Б" із економіки та державного управління*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 20.06.2023 № 768 журналу
присвоєно категорію "Б" зі спеціальностей 073 - менеджмент, 076 - підприємництво
та торгівля, 015 - професійна освіта*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.08.2023 № 1035 журналу
присвоєно категорію "Б" зі спеціальності 053 - психологія*

*Наукове видання включено до міжнародної наукометричної
бази Index Copernicus, міжнародної пошукової системи Google
Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.*

*Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу у галузях державного управління,
права, економіки, психології, педагогіки та його інтеграції у світовий науковий простір, шляхом оприлюднення
результатів наукових досліджень.*

Головний редактор:

Романенко Євген Олександрович — доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, полковник Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

УДК 159.923:[378:373.091.12.011.3-051]

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-2\(42\)-2080-2089](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-2(42)-2080-2089)

Мешко Галина Михайлівна доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та менеджменту освіти, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, тел.: (098) 447-60-19, <https://orcid.org/0000-0002-3168-3954>

Мешко Олександр Іванович кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, тел.: (098) 447-60-18, <https://orcid.org/0000-0003-4463-7073>

ПРОФЕСІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЯК АКСІОЛОГІЧНА ОСНОВА СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПОЗИЦІЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Анотація. Стаття присвячена актуальній проблемі психолого-педагогічної науки – формуванню професійно-педагогічної позиції майбутнього педагога. На основі аналізу наукових джерел з'ясовано сутність професійно-педагогічної позиції, різні підходи до її трактування. Розглянуто професійну спрямованість як важливу ціннісно-смыслову характеристику особистості майбутнього педагога, досліджено її роль у контексті становлення його професійно-педагогічної позиції. Для вивчення деяких особливостей ціннісного ставлення педагогів до своєї професії проведено емпіричне дослідження з використанням розробленої авторами статті анкети «Сенс життя і професія вчителя», спрямованої на з'ясування уявлень педагогів про сенс життя та виявлення зв'язку сенсу їх власного життя з педагогічною професією. Результати теоретичного аналізу та проведеного опитування педагогів слугували основою для висновку про те, що якість формування професійної позиції вчителя обумовлюється необхідністю глибокого осмислення ним своєї професії, виявленням її суб'єктивного сенсу, а також актуалізує проблему цілеспрямованого розвитку професійно-смыслового потенціалу особистості вчителя на всіх етапах його професійної підготовки й самореалізації. Доведено, що саме через систему смисложиттєвих орієнтацій особистості доцільно розглядати проблему становлення професійної позиції особистості майбутнього педагога на етапі професійної підготовки у закладі вищої освіти. Тому важливим є розроблення та практичне впровадження психолого-педагогічної програми формування професійно-педагогічної позиції майбутніх педагогів з урахуванням ціннісно-смыслових аспектів професіоналізації їхньої особистості.

Ключові слова: майбутні педагоги, професійна позиція, професійна спрямованість, готовність, професійна зрілість, професійне становлення особистості, професійна самореалізація.

Meshko Halyna Mykhailivna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Education Management, Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University, Ternopil, tel.: (098) 447-60-19, <https://orcid.org/0000-0002-3168-3954>

Meshko Oleksandr Ivanovych Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Psychology, Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University, Ternopil, tel.: (098) 447-60-18, <https://orcid.org/0000-0003-4463-7073>

PROFESSIONAL ORIENTATION AS AN AXIOLOGICAL BASIS FOR THE FORMATION OF PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL POSITION OF THE FUTURE TEACHER'S PERSONALITY

Abstract. The article is devoted to the topical issue of psychological and pedagogical science - the formation of a future teacher's professional and pedagogical position. Based on the analysis of scientific sources, the essence of the professional and pedagogical position and different approaches to its interpretation are clarified. The professional orientation is considered as an important value and semantic characteristic of the future teacher's personality, its role in the context of the formation of his/her professional and pedagogical position is investigated. To study some features of the value attitude of teachers to their profession, an empirical study was conducted using the questionnaire «The Meaning of Life and the Teaching Profession» developed by the authors of the article, aimed at clarifying teachers' ideas about the meaning of life and identifying the connection between the meaning of their own life and the teaching profession. The results of the theoretical analysis and the conducted survey of teachers served as the basis for the conclusion that the quality of the formation of the teacher's professional position is determined by the need for a deep understanding of his/her profession, the identification of its subjective meaning, and also actualizes the problem of purposeful development of the professional and semantic potential of the teacher's personality at all stages of his/her professional training and self-realization. It has been proved that it is through the system of meaningful life orientations of a personality that it is advisable to consider the problem of formation of the professional position of a future teacher at the stage of professional training in a higher education institution. Therefore, it is important to develop and implement a psychological and pedagogical program for the formation of the professional and pedagogical position of future teachers, taking into account the value and semantic aspects of the professionalization of their personality.

Keywords: future teachers, professional position, professional orientation, readiness, professional maturity, professional formation of personality, professional self-realization.

Постановка проблеми. Важливим завданням сучасної педагогічної освіти є підготовка майбутніх учителів з активною професійно-педагогічною позицією, сформованим прагненням бути суб'єктом професійної діяльності, бажанням компетентно, творчо і відповідально здійснювати професійну діяльність. Підґрунтям такої позиції педагога та умовою його успішної професійної самореалізації є сформована професійна спрямованість, наповнена глибоким осмисленням та емоційно-ціннісною оцінкою ним своєї професії. Виявлення педагогом суб'єктивного сенсу педагогічної професії, формування у нього прагнення до реалізації ціннісно-сміслових аспектів свого професійного буття становить аксіологічну основу формування активної професійно-педагогічної позиції особистості фахівця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зарубіжній та вітчизняній психолого-педагогічній науці професійна позиція педагога розглядається як багатоаспектний феномен, що являє собою інтегральну характеристику особистості, спосіб трансформації педагогом особистісних цінностей у навколишнє комунікативне середовище, складову компетентності, рушійну силу суб'єктивної активності особистості педагога, а також як систему ставлень до професії, до учнів, до колег, до себе, як учасника освітнього процесу [1, с. 217].

Будь-які позиції людини вчені визначають через категорію «особистість», спираючись на такі її характеристики, як активність, мотиви, установки, цілеспрямованість, переконання, погляди, інтереси. Поняття «позиція особистості» науковцями трактується по-різному. Зокрема, в аксіологічній перспективі цей концепт визначають як спосіб реалізації базових, екзистенційних цінностей, відтак вона постає інтегративною характеристикою всього способу життя людини. У психолого-педагогічній довідковій літературі позиція особистості здебільшого розглядається як «система поглядів, переконань, уявлень, установок і диспозицій, яку особистість реалізує в повсякденному житті і відстоює в референтних групах» [2, с. 255].

Феномен позиції вивчають не лише у зв'язку з особливостями поведінки людини в соціумі, але й щодо різних видів діяльності, зокрема професійної діяльності. Дослідження проблеми позиції особистості дає можливість говорити про трансформацію її аналізу від загального, світоглядного контексту до професійного через розкриття аксіологічного потенціалу особистості та її саморозвиток як основу будь-якої професійної діяльності. Узагальнюючи філософські, соціальні, психологічні дослідження понять «позиція» та «професійна позиція», О. Літовка наводить спектр трактувань цих термінів: «стійка система ставлень до певних сторін діяльності, що

виражається у відповідній поведінці та вчинках; характеристика суб'єкта по відношенню до інших суб'єктів: до суб'єктів культури, науки, мистецтва, до власної професійної діяльності; положення індивіда в статусно-рольовій, внутрішньогруповій структурі; характеристика способу життя; система відносин в контексті ролі; погляди, установки, диспозиції щодо умов життєдіяльності; активність, що реалізується в діяльнісному самовираженні, рівень виконання діяльності і адекватна самооцінка» [1, с. 218].

О. Темченко, аналізуючи професійну позицію у контексті ціннісного підходу, стверджує, що вона є однією з характеристик ставлення фахівця до своєї роботи як до пріоритетної цінності у процесі активної творчої діяльності на всіх етапах життя. Процес формування позиції, зокрема професійної, характеризується динамічністю, а її зрілість виявляється у відносній стабільності. Так, професійну позицію можна вважати зрілою, якщо «професійне» вписується в «особистісне» як одна з його сторін [3]. О. Резван вважає, що професійна позиція є «тією професійно-особистісною характеристикою, що відображає ціннісні ставлення особистості до професійної діяльності та її результатів; учасників професійної діяльності і до себе та забезпечує умови для реалізації професійно-рольових функцій під час вирішення фахових завдань» [4, с. 154]. Цікавою у цьому контексті є думка О. Іванової, яка, визначаючи роль ціннісної системи особистості у формуванні її професійної позиції, стверджує, що «в разі досягнення особистістю професійної зрілості відбувається повне включення професійних цінностей в особистісний простір» [5, с. 38]. Однак, авторка, погоджуючись з думкою О. Резван, зауважує, що «стан повного суміщення «особистісного» й «професійного», коли людина не мислить себе поза роботою і своє особистісне втягує в професійні межі (так званий трудоволізм), професійною зрілістю вважати не можна, оскільки ціннісні орієнтири такої особистості стають дуже обмеженими» [6].

Професійна позиція особистості в педагогічному контексті («педагогічна позиція», «професійно-педагогічна позиція», «позиція педагога», «професійна позиція педагога») визначається як система мотиваційно ціннісних ставлень педагога до різних аспектів професійної діяльності. Зокрема, О. Темченко узагальнює трактування цього поняття як систему ставлень педагога до світу, до педагогічної дійсності і до педагогічної діяльності, зокрема, що базується на інтелектуальному, діяльнісному, вольовому і емоційно-оцінному потенціалах особистості [3]. Аналіз наукових джерел свідчить, що феномен професійної позиції вчителя розглядається як невід'ємна умова здійснення педагогічної діяльності, показник творчого підходу вчителя до педагогічної професії, ознака педагогічного професіоналізму і компонент педагогічної культури.

Н. Гузій досліджує професійно-педагогічну позицію в руслі педагогічного професіоналізму і вважає, що через цю дефініцію здійснюється

органічний зв'язок професіоналізму педагога з його ціннісними орієнтаціями та ціннісними відношеннями [7, с. 170]. Вона визначає цю дефініцію як «ціннісно-мотиваційне утворення творчого характеру більш високого рівня, що виражає сформовану розгалужену й упорядковану, усвідомлену систему емоційно забарвлених ставлень педагога до педагогічних явищ та професійно значущих цінностей педагогічної культури. Позиція педагога в цілому зумовлює продуктивне суб'єктно-творче професійно-ціннісне самовизначення на основі набуття особистого смислу педагогічно значущих потреб і цілей» [7, с. 171].

Важливою для нашого дослідження є думка Н. Гузій про те, що саме мотиваційні властивості педагогічного професіоналізму найбільш науковоємно описуються в сучасній науці за допомогою поняття професійно-педагогічної позиції. Вона також вказує на необхідність систематичної роботи з розвитку мотиваційної сфери майбутніх педагогів, де педагогічна спрямованість виступає найважливішим складником професійно-педагогічної позиції особистості вчителя [7, с. 169].

Метою статті є розгляд професійної спрямованості як важливої ціннісно-смислової характеристики особистості майбутнього педагога та з'ясування її ролі у контексті становлення його професійно-педагогічної позиції.

Виклад основного матеріалу. Феномен професійно-педагогічної спрямованості широко представлений у працях вітчизняних психологів (С. Калишук, П. Горностай, І. Мартинюк, Н. Побірченко, Н. Сідоренко та ін.) в контексті досліджень особистісно-професійного розвитку майбутнього фахівця у закладі вищої освіти. Спрямованість визначається як системоутворювальний чинник особистості професіонала, що визначає успішність оволодіння людиною професією.

У науковій літературі з проблеми професійної спрямованості особистості ця дефініція здебільшого визначається як результат «формування системи ціннісних мотивів, які спонукають особистість до засвоєння професійних знань, умінь, навичок і способів їх творчого використання на практиці. Професійна спрямованість містить у собі предметний зміст і світогляд особистості» [1, с. 218]. Професійна спрямованість виступає як визначальний чинник під час вибору особистістю майбутньої професії та позиції у цій професії, а також вона слугує характеристикою якості виконання фахівцем професійної діяльності.

Учені сходяться в думці про ціннісну природу спрямованості як системи ціннісно-смилових ставлень, тобто, як стверджує Н. Гузій, «зарахування об'єкта до цінності або відмова йому в цьому достоїнстві» [7, с. 163]. Поняття «педагогічна спрямованість», «професійно-педагогічна спрямованість» пов'язують з позитивним емоційним ставленням до педагогічної праці, а її найважливішими ознаками вважають інтерес до професії вчителя, схильність

педагога займатися нею, усвідомлення ним своїх здібностей як таких, що відповідають педагогічній професії.

Учені В. Кулешова і Н. Разумовська [8], які досліджували спрямованість як інтегрований показник цінності професійно-педагогічної орієнтації особистості, вважають, що «професійно-педагогічна спрямованість особистості виражається позитивним ставленням до професії, схильністю й інтересом до неї, бажанням вдосконалювати свою підготовку, задовольняти матеріальні та духовні потреби, займаючись працею у сфері свого фаху. Професійна спрямованість передбачає розуміння й внутрішнє прийняття цілей і завдань професійної діяльності, осягнення й можливість реалізації інтересів, ідеалів, установок, переконань, поглядів, що асоціюються з професійною сферою та регламентуються освітньо-професійними програмами й посадовими обов'язками вказаної галузі» [8, с. 528].

О. Літовка у своєму дослідженні робить висновок, що «педагогічна спрямованість ґрунтується, насамперед, на особистісній спрямованості, виражається в потребі особистості майбутнього вчителя в самореалізації в педагогічній професії; в мотивації до результативної діяльності та інтересі до професійного саморозвитку; в адекватній самооцінці цілей і результатів власних професійних дій, в прагненні наближення до образу ідеального вчителя. Всі перераховані характеристики педагогічної спрямованості адекватні особливостям професійної позиції педагога» [1, с. 219].

Н. Гузій зазначає, що педагогічна спрямованість як сукупність домінуючих професійних мотивів, потреб, установок, ціннісних орієнтацій, уподобань учителя-вихователя загалом «детермінує вибір людиною педагогічної професії, є джерелом мотивації одержання професійно-педагогічної освіти, умовою професійного розвитку тощо, і, відповідно, виступає необхідною передумовою педагогічного професіоналізму» [7, с. 166]. Дослідниця вказує на стимульно-орієнтаційну функцію педагогічної спрямованості, за якої спрямованість набуває «ключового значення для вироблення у педагога-професіонала мотиваційних утворень більш високого рівня – усвідомленої і стійкої системи ставлень до своєї роботи, явищ педагогічної дійсності, цілей, засобів, змісту педагогічної діяльності, до себе як суб'єкта педагогічної діяльності, що зумовлює становлення особистої педагогічної концепції вчителя-вихователя, його професійного кредо, відображаючи внутрішньо прийняті принципові ідеї, підходи до побудови і здійснення педагогічного процесу» [7, с. 166]. Саме ці мотиваційні властивості у доєднанні з такими якостями педагога, як прагнення до самореалізації у педагогічній професії та дієва орієнтація на розвиток учня, школяра, визначає сенс та основний зміст педагогічної праці, тобто складає аксіологічну основу професійної позиції педагога.

Для вивчення деяких особливостей ціннісного ставлення педагогів до своєї професії нами проведено емпіричне дослідження [9]. Для цього було

розроблено і використано анкету «Сенс життя і професія вчителя», яка спрямована на вивчення уявлень педагогів про сенс життя та виявлення зв'язку сенсу їх власного життя з педагогічною професією. В анкетуванні взяли участь учителі закладів середньої освіти Тернопільської області. Вибірку склали як педагоги-початківці з малим досвідом роботи, так і вчителі-професіонали, що мали великий трудовий стаж.

Результати проведеного емпіричного дослідження засвідчили, що особливо молоді вчителі не часто бачать професійно-педагогічну діяльність у складі власних смисложиттєвих орієнтацій. Лише 15% респондентів із загальної експериментальної вибірки дали у цьому аспекті ствердну відповідь, вважаючи, що вони вбачають у вчительській професії своє покликання і їхній вибір професії був значною мірою обумовлений любов'ю до роботи з дітьми. До сенсу власного життя вони включають, наприклад, такі атрибути, як «потрібність людям», «можливість бути корисним для інших», «можливість творити добро» та ін. Водночас 55% учасників анкетування відповіли, що для них педагогічна діяльність як значущий елемент не входить до системи їх смисложиттєвих орієнтацій. Причому, одні з них провідне місце в цій системі відводять кар'єрі, особистісному росту, самовдосконаленню («бути щасливим», «реалізувати себе», «уміти отримувати задоволення від життя» тощо). Інші педагоги з цієї категорії вважають найбільшою цінністю для себе сімейне благополуччя, власних дітей, для них сенс життя полягає у міцній родині. Варто також зазначити, що третина молодих педагогів вказали, що взагалі не замислювалися над проблемою сенсу життя.

З вибірки вчителів віком 30-40 років, що мають середній стаж педагогічної роботи, чверть (27%) чітко відносять власну професійну діяльність в систему своїх смисложиттєвих орієнтацій. Для них головне у формулюванні сенсу свого життя – здійснити життєві плани, пов'язані як з особистим життям, так і з професією. Важливими для них виявились такі сенси, як благополуччя, діти, родина, а також найвищим досягненням у професійній діяльності вони вважають «повагу з боку учнів». При цьому багато з членів цієї вибірки стверджують, що на вибір їхньої професії вплинули сімейна династія вчителів, приклад педагогів-наставників, прагнення працювати з дітьми, природні задатки тощо.

Варто зазначити також, що 73% респондентів з середнім стажем не розглядають педагогічну роботу як значущий складник у системі своїх смисложиттєвих орієнтацій. Провідними для них є діти, родина, міжособистісні взаємини, робота, що приносить високий дохід та ін. Сенс життя вони формулюють у такий спосіб: «гармонія у взаєминах на роботі і вдома», «виховати і влаштувати своїх дітей» та ін.

Вікова група педагогів, які старші 40 років, з великим трудовим стажем, за результатами анкетування, розділились на дві майже рівні частини. 52% з них високо цінують значущість професійної праці, якою вони займаються, і

чітко вміщують педагогічну діяльність у систему власних смисложиттєвих орієнтацій. Хоч смислотвірними для них є родина, власні діти, але для них є цінними такі професійні якості, як творчість у роботі, любов до дітей тощо. Сенс життя вони вбачають одночасно у роботі, друзях, членах своєї родини. Інша частина цієї вікової групи педагогів (48%), які взяли участь в анкетуванні, не відносять педагогічну діяльність до системи своїх життєвих цінностей. Для них пріоритетом є гідне життя, прагнення пізнати себе, виховання власних дітей та онуків та ін.

Відтак, у кожній з груп учителів, які мають різний стаж педагогічної роботи, значна кількість опитаних не бачать свою професійну діяльність серед значущих складників власної системи смисложиттєвих орієнтацій. Вочевидь, одним із пояснень такого стану проблеми може бути відсутність організованої спеціальної роботи з педагогами, спрямованої на розкриття суспільної значущості педагогічної професії та її зв'язку з сенсом життя педагога-професіонала.

Водночас характеристики ціннісно-смиислового ставлення вчителя до педагогічної професії та місце, яке займає це ставлення в системі його смисложиттєвих орієнтацій, лежать в основі розвитку та проявів його професійної позиції, наповнюючи її особливим змістом і спрямуванням. Це означає, що якість формування професійної позиції вчителя обумовлюється необхідністю глибокого осмислення ним своєї професії, виявленням її суб'єктивного сенсу, а також актуалізує проблему цілеспрямованого розвитку професійно-смиислового потенціалу особистості вчителя на всіх етапах його професійної підготовки й самореалізації. Зважаючи на значення ціннісної компоненти у формуванні професійної позиції педагога та результати анкетування молодих учителів, таку роботу потрібно починати ще на етапі вибору майбутнім фахівцем професії та оволодіння нею під час навчання у закладі вищої освіти, а також постійно продовжувати у період самостійної професійної діяльності вчителя.

Висновки. Успішна професійна самореалізація сучасного педагога значною мірою залежать від глибокого осмислення та емоційно-ціннісної оцінки ним своєї професії, виявлення її суб'єктивного сенсу. Відтак, серед важливих завдань сучасної педагогічної освіти є підготовка майбутніх учителів з активною професійно-педагогічною позицією, важливим аксіологічним підґрунтям якої є сформована професійна спрямованість. Вважаємо, що саме у цих координатах, через систему смисложиттєвих орієнтацій особистості доцільно розглядати проблему становлення професійної позиції особистості майбутнього педагога.

Перспективи наших подальших досліджень вбачаємо у розробленні та практичному впровадженні психолого-педагогічної програми формування професійно-педагогічної позиції майбутніх педагогів з урахуванням ціннісно-смислових аспектів професіоналізації їхньої особистості.

Література:

1. Літовка О.П. Педагогічна спрямованість особистості як базова основа розвитку професійної позиції майбутнього вчителя. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. пр. / гол. ред. Т.І. Сущенко. Запоріжжя: Класич. приват. ун-т, 2014. Вип. 38. С. 216-219.
2. Психологічна енциклопедія / автор-упорядник О.М. Степанов. Київ: «Академвидав», 2016. 424 с.
3. Темченко О.В. Професійна позиція викладача як умова забезпечення якості його діяльності. *Управлінські та психологічні аспекти професійної підготовки фахівців в умовах інноваційного розвитку освіти*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Харків: Планета-Принт, 2016. Ч. 1. С. 209-216.
4. Резван О.О. Соціально-комунікативна активність як чинник перетворення професійно-особистісної позиції майбутнього фахівця. *Педагогіка та психологія*. 2017. Вип. 58. С. 149-156. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1117026>
5. Іванова О.А. Формування активної професійної позиції майбутніх фахівців сфери обслуговування в освітньому процесі фахових коледжів: дис. ... PhD: 015. Вищий навчальний заклад «Університет імені Альфреда Нобеля» Дніпро, 2021. 207 с.
6. Резван О.О. Формування професійно-рефлексивної позиції майбутніх фахівців автомобільно-дорожньої галузі: монографія. Харків: Точка, 2014. 400 с.
7. Гузій Н.В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти: монографія. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2004. 243 с.
8. Кулешова В., Разумовська Н. Спрямованість як інтегрований показник цінності професійно-педагогічної орієнтації особистості. Vol. 7, No. 4. Ternopil-Aberdeen, 2020. pp. 524-536. https://journals.urau.ua/swe/article/view/2520-6230.20.4.9/pdf_77
9. Мешко Г.М., Мешко О.І. Ціннісно-сміслові ставлення до професії як аспект становлення професійної позиції педагога. Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід: збірник тез VI Міжнародної науково-практичної конференції (17-18 травня 2024 р., м. Тернопіль, ТНПУ ім. В. Гнатюка) / ред. Н.Л. Морська. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2024. С. 197-201. <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/33661>

References:

1. Litovka, O.P. (2004). Pedagogical orientation of the personality as a basic basis for the development of the future teacher's professional position. *Pedagogical orientation of the personality as a basic basis for the development of the future teacher's professional position*. *Pedagogical orientation of the personality as a basic basis for the development of the future teacher's professional position*. *Pedagogical orientation of the personality as a basic basis for the development of the future teacher's professional position*. (pp. 216-219). Zaporizhzhia: Klasich. pryvat. un-t [in Ukrainian].
2. Stepanov, O.M. (Eds.). (2016). *Psychological encyclopedia*. Kyiv: «Akademvydav» [in Ukrainian].
3. Temchenko, O.V. (2016). Professional position of a teacher as a condition for ensuring the quality of his/her activity. *Proceedings from: Vseukrainska naukovo-praktychna konferentsiia «Managerial and psychological aspects of professional training of specialists in the conditions of innovative development of education» – All-Ukrainian Scientific and Practical Conference «Managerial and psychological aspects of professional training of specialists in the conditions of innovative development of education»*. (pp. 209-216). Kharkiv: Planeta-Prynt [in Ukrainian].
4. Rezvan, O.O. (2017). Social and communicative activity as a factor in the transformation of the professional and personal position of a future specialist. *Pedagogical and psychological aspects of professional training of specialists in the conditions of innovative development of education*, 58, 149-156. Retrieved from <https://doi.org/10.5281/zenodo.1117026> [in Ukrainian].

5. Ivanova, O.A. (2021). Formuvannia aktyvnoi profesiinoi pozytsii maibutnikh fakhivtsiv sfery obsluhovuvannia v osvithnomu protsesi fakhovykh koledzhiv [Formation of an active professional position of future service professionals in the educational process of professional colleges]. *Candidate's thesis*. Dnipro: Higher Educational Institution «Alfred Nobel University» [in Ukrainian].

6. Rezvan, O.O. (2014). *Formuvannia profesiino-refleksyvnoi pozytsii maibutnikh fakhivtsiv avtomobilno-dorozhnoi haluzi* [Formation of professional and reflective position of future specialists of the road industry]. Kharkiv: Tochka [in Ukrainian].

7. Huzii, N.V. (2004). *Pedahohichnyi profesionalizm: istoriko-metodolohichni ta teoretychni aspekty* [Pedagogical Professionalism: Historical, Methodological and Theoretical Aspects]. Kyiv: NPU im. M.P. Drahomanova [in Ukrainian].

8. Kuleshova, V., & Razumovska, N. (2020). Spriamovanist yak intehrovanyi pokaznyk tsinnosti profesiino-pedahohichnoi oriientsii osobystosti [Directionality as an Integrated Indicator of the Value of a Person's Professional and Pedagogical Orientation]. *Ternopil-Aberdeen*, 7(4), 524-536. Retrieved from https://journals.uran.ua/swe/article/view/2520-6230.20.4.9./pdf_77 [in Ukrainian].

9. Meshko, H.M., & Meshko, O.I. (2024). Tsinnisno-smyslove stavlennia do profesii yak aspekt stanovlennia profesiinoi pozytsii pedahoha [Value and Semantic Attitude to the Profession as an Aspect of the Formation of a Teacher's Professional Position]. N.L. Morska (Eds.). *Tsinnisni oriientyry v suchasnomu sviti: teoretychnyi analiz ta praktychnyi dosvid – Value Orientations in the Modern World: Theoretical Analysis and Practical Experience: Proceedings of the VI International Scientific and Practical Conference*, (pp. 197-201). Ternopil: Osadtsa Yu.V. Retrieved from <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/33661> [in Ukrainian].

- Лозова О.В.** 2039
ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ОСОБИСТІСНОЇ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ STEM-ОСВІТИ
- Лялюк Г.М.** 2051
ОСОБЛИВОСТІ ДЕТЕРМІНАЦІЇ СТРАХІВ МАТЕРІВ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ
- Мась Н.М., Гаврюшенко В.В., Дмитренко Ю.С., Клімішина Н.П., Герасимнюк І.О., Венгерчук А.Є.** 2062
ПСИХОЛОГІЧНА СМУГА ПЕРЕШКОД: ПІДГОТОВКА ТА ЗМІЦНЕННЯ МЕНТАЛЬНОГО (ПСИХІЧНОГО) ЗДОРОВ'Я ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
- Мешко Г.М., Мешко О.І.** 2080
ПРОФЕСІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЯК АКСІОЛОГІЧНА ОСНОВА СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПОЗИЦІЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА
- Мосієнко О.В., Паламарчук Т.М.** 2090
ПСИХОЛОГІЧНІ ТА КУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВИХ КОМУНІКАЦІЙ У МІЖНАРОДНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
- Номеровський А.І.** 2099
ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПАЦІЄНТАМ З МІННО-ВИБУХОВИМИ ТРАВМАМИ
- Пасько О.М.** 2110
ФІЗІОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РОЗУМІННЯ ПРИРОДИ СТРЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
- Підчасов Є.В., Чепелєва Н.І.** 2123
ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ТА НАПРЯМКИ ПОШИРЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ПОСТВОЄННОЇ УКРАЇНИ
- Русєв І.Т., Кічук А.В.** 2133
ЕКОСВІДОМІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЧИННИК ЕКОЛОГІЧНО ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ
- Самко О.О.** 2142
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТИ
- Сторож В.В.** 2166
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ СПІЛКУВАННЯ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ
- Тиндик Я.М.** 2175
АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ, РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ І ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

- Туз Л.Г., Аврамченко С.М., Сірик І.В.** 2189
*ПСИХОАНАЛІТИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ВНУТРІШНЬОЇ СУПЕРЕЧЛИВОСТІ
НАРЦИСИЧНОЇ ОСОБИСТОСТІ*
- Христук О.Л., Підгайна Ю.Ю.** 2207
*ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ СТИЛІВ СІМЕЙНОГО
ВИХОВАННЯ НА РОЗВИТОК СТРАХІВ І ТРИВОЖНОСТІ У ДІТЕЙ*
- Чуйко Г.В., Чаплак Я.В.** 2221
*ЕФЕКТ ДАННІНГА-КРЮГЕРА: ЧОМУ НЕВІГЛАСИ ЗАВИЩУЮТЬ СВОЮ
САМООЦІНКУ*
- Шаповалова І.О.** 2233
*ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ,
ЯКА ДЕТЕРМІНУЄ ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ*
- Широбоков Ю.М., Швень Я.Л., Муравйова І.А.** 2246
*РОЗРОБКА ВІРТУАЛЬНИХ СЕРЕДОВИЩ ДЛЯ НАВЧАННЯ ТА ТРЕНУВАННЯ
ПСИХОЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ*